KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

TP

TPI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

TALLINNA POLÜTEHNIK

Nr. 35 (802) Reedel, 28. novembril 1975 XXVII AASTAKÄIK

Õppe-, kasvatus- ja teaduslik töö poliitilise ökonoomia kateedris

Tallinna Polütehnilise Instituudi Nõukogu ja Parteikomitee ühisel istungil 18. novembril oli arutlusel õppe-, kasvatus- ja teaduslik töö poliitilise ökonoomia kateedris.

Aruande poliitilise ökonoomia kateedri tööst viimase viie aasta jooksul esitas kateedri juhataja dots. K. Kulli. Kaasaruandega esines kontrollkomisjoni esimees prof. E. Kull. Sõna võtsid rektor prof. A. Aarna, prof. R. Üksvärav, prof. U. Mereste, dots. O. Põder, dots. J. Toomaspoeg.

TPI Nõukogu ja Parteikomitee ühises otsuses märgiti, et poliitilise ökonoomia kateedri kollektiiv dots. K. Kulli juhtimisel on viimastel aastatel teinud märkimisväärset tööd õppekasvatuse ja õppemetoodilise ning teadusliku töö täiustamise alal.

Kateedris on 22 õppejõudu. Koosseis on suhteliselt noor, keskmine vanus 43 aastat. Keskmine pedagoogiline staaž kõrgkoolis on 9,5 aastat, teadusliku kraadiga õppejõudude arv on 18, s. o. 82% koosseisuliste õppejõudude üldarvust. **Ühe suurema puudusena märgiti teaduste doktorite puudumist kateedris ja nende liialt pikaleveninud ettevalmistamist.** Doktorikraadi saamise kiirendamiseks otsustati koostada senisest rangemad graafikud ja süstemaatiliselt arutada väitekirjade valmimise käiku kateedris. Väitekirja arutluseks võib vajaduse korral kohale kutsuda vastava ala tuntumad spetsialistid või anda tööd neile retsenseerimiseks. Samuti tuleks piirata doktorantide ühiskondlikke ülesandeid, seda eriti töö lõppfaasis.

Üliõpilaste keskmised eksamihinded poliitlises ökonoomias kolmel viimasel õppeaastal **on olnud küllaltki stabiilsed.** Päevastel üliõpilastel oli see 3,7, õhtustel 3,5 ja kaugõppeüliõpilastel 3,4. Eksami sooritanute protsent eksamile ilmunutest on võrdlemisi kõrge: päevase osakonna üliõpilastel keskmiselt 98 ja õhtuse õppevormi üliõpilastel 90.

Üliõpilaste osavõtt loengutest on üldiselt rahuldav. Soovida jätavad selles osas ehitusteaduskonna mõningad rühmad (EE-51, EE-57, EE-58 jmt.).

Rahule ei saa jääda riigieksamite mitterahuldavate hinnetega, mida said õhtuse ja kaugõppe teaduskonna diplomandid TP ja TR erialal. Viimaste riigieksamite tulemusi analüüsiti kateedri koosolekutel 1975. a. juulis ja septembris. Selgitati välja peamised ebaõnnestumiste põhjused riigieksamil ja leiti, et peamiseks põhjuseks eksami ebaõnnestumisel oli **üliõpilaste ebajärjekindlus töös.** Aga ka kateedril tuleb sellest tõsised järeldused teha, **tõhustamaks õppe-metoodilist tööd üliõpilaste riigieksamiks ettevalmistamisel.**

Üliõpilaste varustamiseks õppevahendite, loengukonspektide ja mitmesuguste metoodiliste juhenditega on kateedri õppejõud ära teinud suure töö. Suhteliselt hästi on üliõpilased varustatud eestikeelsete materjalidega sotsialismi poliitilises ökonoomias. TPI rotaprindil on paljundatud viis vihikut vastavaid loenguid. Koos vabariigi teiste kõrgkoolide poliitökonoomia kateedrite õppejõududega valmistati ette ja anti välja kirjastuse «Eesti Raamat» kaudu 1974. a. õpik sotsialismi poliitilises ökonoomias.

Halvemini on üliõpilased varustatud eestikeelse õppematerjaliga kapitalismi poliitilises ökonoomias. Puudub vastav õpik. Olukorra parandamiseks on metoodikakomisjoni poolt ette valmistatud kaks loengutekstide kogumikku. Nende ilmumist loodetakse veel sel aastal.

Rohkesti on koostatud ja paljundatud rotaprindil metoodilisi juhendeid seminariõppuste läbiviimiseks, poliitilise ökonoomia õppimiseks ja kursusetööde koostamiseks ning vormistamiseks statsionaarsetele ja mittestatsionaarsetele üliõpilastele. Kateeder võtab aktiivselt osa kogumiku «Õppemetoodika küsimusi» sisustamisest, avaldades 1—2 artiklit aastas. Õppetöö näitlikustamiseks on olemas diapositiivid poliitilise ökonoomia kõikide teemade kohta.

Peale auditoorse õppetöö viivad kateedri õppejõud läbi küllaltki ulatuslikku auditooriumivälist kasvatustööd ja võtavad aktiivselt osa ühiskondlikust ja propagandistlikust tööst.

Koostöös teaduskondade kasvatustööala prodekaanidega ja rühmajuhendajatega osalevad kõik õppejõud üliõpilaste ühiskondlik-poliitilise praktika juhendamisel. Õpperühmade jooksva õppetöö tulemusi arutatakse rühmakolmikute osavõtul.

Teaduskondade neljandatel kursustel korraldatakse teoreetilisi konverentse. Organiseeritakse aine parima tundja konkurss. Kateedri juures tegutseb pidevalt poliitilise ökonoomia ring. Juhendatakse esimeste kursuste komsomolitööd, TPI ühiskondlike erialade teaduskonna tööd, instituudi ajalehe tööd ja osaletakse instituudi a/ü.-komitee ja organisatsioonide juhtimises. Pidevate ühiskondlike ülesannete arv ühe õppejõu kohta on keskmiselt 6, maksimaalne 12 (dots. K. Kulli).

Kateedri õppejõud teevad suurt ja viljakat ühiskondlik-poliitilist ja propagandistlikku **loengulist tööd.** Lektoritena osaleb ühingus «Teadus» 18 õppejõudu. Suur osa neist tegutseb lektoritena ka marksismi-leninismi õhtuülikoolis, EKP Keskkomitee Tallinna Linnakomitee ja Rajoonikomitee liinis ning mujal. Kateedri õppejõudude poolt peetud loengute arv 1974. aastal ulatus 344-ni.

TPI Nõukogu ja Parteikomitee ühises otsuses konstateeriti, et **teadusliku uurimistöö põhisuunad on otstarbekad ja temaatika aktuaalne.** Uurimistööd on valdavalt lõpetatud uurimistulemuste publitseerimisega. Alates 1972. a. on kateedri liikmetelt välismaal ilmunud 2 ja üleliidulistes väljaannetes 24 tööd. Iga-aastane publikatsioonide arv on üle kuuekümne. 1971. aastast alates osaleb kateeder lepingulistes uurimistöödes, mille temaatika on seotud sotsiaalse arengu plaanidega. Käesoleva aasta oktoobrist tegutseb kateedri juures «Linna ja Töökollektiivi Sotsiaalse Arengu Juhtimise Laboratoorium».

Tihedad on kateedri teaduslikud sidemed Balti ja teiste liiduvabariikide ning sotsialismimaade (Ungari) kõrgkoolide poliitilise ökonoomia kateedritega. Märkimisväärne on konverentsidel esinemiste arv: alates 1972. aastast on esinetud 90 korda, sealhulgas 23 esinemist üleliidulistel ja 34 vabariikidevahelistel. Üks kord on esinetud välismaal.

Märgiti ära, et kateeder on suures **ruumikitsikuses.** Kateedri käsutuses on 2 ruumi — kateedrijuhataja kabinet ning üks umbes 20 m² suurune ruum 4 laborandi ja 22 koosseisulise õppejõu kohta. See ei võimalda normaalsetes tingimustes üliõpilastele konsultatsioone korraldada, rääkimata õppejõudude tööst.

Kontrollkomisjoni soovitustes, sõnavõttudes ja esitatud küsimustes jäid kõlama järgmised ettepanekud kateedri töö edaspidisel täiustamisel:

◆ õppetöö taseme tõstmiseks suurendada kõigi õppejõudude **nõudlikkust jooksva õppetöö käigus** semestri vältel. Selleks töötada üliõpilastega individuaalselt, seda eriti õppetöös halvasti edasijõudvate tudengitega. Samuti suurendada rühmakolmiku huvi õppetöös edasijõudmise vastu.

◆ kateedri ulatuses üldistada eksamineerimise metoodikat. Vastastikused eksamite külastamised aitaksid ühtlustada nõudmiste taset, tõsta seda vajaduse korral ja oleksid noortele õppejõududele õpetlikud.

◆ senisest suuremal määral ühtlustada õppejõudude koormust, eriti loengutundide ja seminaride osas.

◆ välja töötada 1975/76. õ.-a. jooksul ühtlustatud ja täpsustatud kriteeriumid riigieksamiks.

◆ pöörata erilist tähelepanu poliitilise ökonoomia õpetamise spetsiifikale majandusteaduskonnas, kus ta pole ainult maailmavaadet kujundav distsipliin, vaid ka õppeaine, mis annab erialaainetele teoreetilised alused.

TALLINNA POLÜTEHNILISE INSTITUUDI TÖÖTAJATE

sotsialistlikud kohustused

NLKP XXV KONGRESSI VÄÄRIKAKS TÄHISTAMISEKS.

Tallinna Polütehnilise Instituudi kollektiiv, läbi arutanud NLKP Keskkomitee otsuse «Sotsialistlikust võistlusest NLKP XXV kongressi väärikaks tähistamiseks» ning instituudi töötajate sotsialistlikud kohustused 1975. aastaks, võtab vastu järgmised täiendavad sotsialistlikud kohustused:

I Õppe-kasvatustöö edasiseks täiustamiseks intensiivistada uute tehniliste õppevahendite kasutamist õppetöös, parandada õppemetoodiliste materjalide koostamist ja väljaandmist, viia õppeainete tööprogrammidesse uusi peatükke kaasaja teaduse ja tehnika saavutustest.

II Teadusliku uurimistöö tulemuste kiiremaks juurutamiseks NSVL rahvamajanduses:

*** Anda tellijale üle ennetähtaegselt — NLKP XXV kongressi avapäevaks lepingu «Volga jõe Samaara kääru vee kvaliteedi kujunemise uurimine» etapi «Perspektiivse reostuskoormuse arvutus» tulemused,**

*** Sõlmida täiendavalt 2 lepingut metallkeraamiliste pihustite juurutamiseks elektrijaamades ning lõpetada neist üks NLKP XXV kongressi avapäevaks,**

*** Ühiskondlikel alustel läbi viia polükretaankummide laboratoorsed kulumiskatsed instituudile VNIINEFTEMAŠ,**

*** Kaasa aidata mittekuivava liimiga kleepmaterjalide tootmise laiendamisele, koordineerides asutuste ja organisatsioonide vahelist koostööd antiadhesioonpaberi tootmisse juurutamisel (Tallinna, Leningradi, Vladimiri, Nikolajevi ja Kiievi ettevõtted) ning võtta osa Kehra Paberikombinaadis antiadhesioonpaberi valmistamise tehnoloogia juurutamisest,**

*** Välja töötada värvi «Glasuriit» tootmise tehnoloogilised tingimused ja anda need üle Orehhovo-Zujevo tehasele «Karbeliit» ja Liveni Plastmasside Tehasele ning osutada viimasele abi sekundaarsest toorainest tarbekaupade valmistamisel,**

*** Osutada tehnilist abi ENSV Kohaliku Tööstuse Ministeeriumile türistor-muundurite juurutamisel lausriide tootmise tehnoloogilises protsessis.**

III TPI kollektiivi kõikides allüksustes aktiivselt osa võtta NLKP XXV kongressiks ettevalmistusega seotud üritustest. Õpperühmades, õppejõudude teoreetilistes seminarides ja teenistujate poliitringides põhjalikult läbi töötada IX viisaastaku tulemused ning X viisaastaku ülesandeid käsitlevad materjalid.

TPI Rektoraat
TPI Parteikomitee
TPI Ametiühingukomitee
TPI Komsomolikomitee

KOMSOMOLIKOMITEES

Esmaspäeval kogunesid TPI komsomolikomitee liikmed Nõukogu saali istungile. Tavakohaselt võeti kõigepealt vastu uusi liikmeid ÜLKNÜ ridadesse. Kui 1974. a. lisandus meie instituudi komsomoliperre 38 kommunistlikku noort, siis sel aastal on meie komsomoliorganisatsiooni juurdekasv juba 52 noort. TPI ligi 500-liikmelise mittekommunistlike noorte reservi arvestades ei anna seegi arv veel põhjust rahuloluks.

Kõrvuti õnnitlustega kuuele vastsele kommunistlikule noorele tuli aga komiteel seekord läbi arutada ka märksa ebameeldivamad küsimused.

Mati Kaarep, õpperühma MM-32 endine komsorg, andis aru oma ebaväärikast käitumisest. Põhjuseta puudutud tunde püüdis ta varjata nende eemaldamisega rühma päevikust. Seda «heategu» tegi ta žileti «meisterliku» käsitlemisega ka teistele rühma liikmetele. Lisaks ebaseaduslik töö ja lohakas suhtumine õppimisse said aluseks ELKNÜ TPI Komitee otsusele: **heita MATI KAAREP ÜLKNÜ ridadest välja. Sama otsus langetati õpperühma AA-71 üliõpilase ANTI SAMBERGI kohta,** ÜLKNÜ põhikirja jämeda rikkumise ja ÜLKNÜ-ga sidemete kaotamise pärast. Kolm aastat oli Anti Sambergi isiklik komsomoliarvestukaart seisnud rajoonikomiteees ja seejärel üks aasta tema enda käes, ilma et ta tundnuks muret oma arvelevõtmise pärast TPI komsomoliorganisatsiooni. Siinjuures tuleb teha märkus ka rühma komsorgile ja TPI komsomolikomitee arvestussektorile, kes ei omanud täielikku ülevaadet sellest, kas dokumendid on korralikult vormistatud.

Järgnevalt arutati majandusteaduskonna komsomolibüroo tööd ELKNÜ KK büroo otsuse «Kõrgemate ja keskeriõppeasutuste komsomolikomiteede tööst noorte ideelis-poliitilisel kasvatamisel ühiselamutes» täitmisel. Majandusteaduskonna komsomolisekretäri Aime Rongi ja TPI komsomolikomitee ühiselamu sektori juhataja Riina Ilvese sõnavõttudest selgus, et veel pole välja töötatud kindlat tööjuhendit teaduskondade komsomolibüroode ja ühiselamute majanõukogude töö korraldamiseks.

Võeti vastu otsus: ühiselamusektor peab 1975. a. detsembrikuus välja töötama metoodilised materjalid selle kohta, mida peavad ühiselamute töö paremaks korralduseks tegema teaduskondade komsomolibürood ja mis ülesanded jäävad majanõukogudele. Kuna peale talvist koolivaheaega moodustatakse segaühiselamud, siis peab vastav metoodiline tööjuhend vastama ka töö organiseerimisele segaühiselamutes.

Loengulise ja propaganda töö sektori esimees Renate Ueson tõi välja konkreetsed andmed poliitringide töö kohta instituudi õppejõudude ja teenistujate komsomoliorganisatsioonis. Selgus, et kohal käib 212 kommunistlikku noort, kes kuuluvad nimetatud komsomoliorganisatsiooni, on haaratud poliitilise enesetäiustamise protsessi (õppimine kõrgkoolide õhtustes osakondades, marksismi-leninismi õhtuülikoolides, kandidaadiminimumieksami sooritamisel), mistõttu vajadust spetsiaalsete loengute järele ei ole.

ÜLKNÜ aastakontrolli puudustest andis ülevaate orgsektori juhataja Arved Väli, kes rõhutas, et veel 54-l õpperühmal 229-st on aastakontrollimaterjalid esitamata ja 56 instituudist lahkunud kommunistlikku noort on veel arvelt maha võtmata.

Komitee võttis vastu abinõude plaani ÜLKNÜ koosseisu aastakontrolli käigus selgunud puuduste kõrvaldamiseks. Need tuleb likvideerida veel sel aastal.

Tallinna komsomoliorganisatsiooni XIX konverentsil

Möödunud laupäeval kogunesid Tallinna komsomoliorganisatsioonide esindajad Poliitharidusmajja vaagima aruandeperioodil tehtut ning võtma uusi kohustusi. Kuna TPI komsomoliorganisatsioon on üks suuremaid linnas, siis oli ka konverentsile valitud delegatsioon TPI-st suuremaid — 34 kommunistlikku noort.

Tallinna üliõpilaskonna nimel oli konverentsil sõna ENSV Ülemnõukogu saadikul, TPI majandusteaduskonna komsomolibüroo sekretäril Aime Rongil. Oma sõnavõtus puudutas ta üliõpilastele stipendiumi määramise ja ühiskondlik-poliitilise praktika probleeme.

ELKNÜ Tallinna Linnakomiteesse valiti TPI komsomoliorganisatsiooni poolt Toomas Masing ja Ebba Rõigas.

Konverents tunnistas ELKNÜ Tallinna Linnaorganisatsiooni töö rahuldavaks.

XIX aruandevalimiskonverentsi otsusest:

* Minna tublide õppetulemustega vastu NLKP XXV kongressile, õppida põhjalikult tundma NLKP XXV kongressi materjale ning asuda aktiivselt täitma vastuvõetud otsuseid ja X viisaastaku plaane.

* Kasutada paremini komsomolidokumentide vahetust iga ÜLKNÜ liikme ühiskondlik-poliitilise aktiivsuse tõstmiseks ja kõigis kasvatustöö suundades komsomoliorganisatsiooni võitlusvõime tugevdamiseks.

* Kõrgkoolide komsomoliorganisatsioonidel võidelda iga noore õppeedukuse tõstmise eest, suurendada kollektiivi mõju päevases vormis õppetöö katkestajate suhtes. Viia 1976. a. veebruaris plaanipäraselt lõpule VI üleliidulise üliõpilaste ühiskonnateaduslike, ÜLKNÜ ajaloo ja rahvusvahelise noorsooliikumise tööde konkursi I etapp ning kasutada laialdasemalt parimate tööde autoreid propagandatöös.

* Selgitada TPI majandusteaduskonnas rakendavate stipendiumide määramise süsteemi levitamise võimalusi.

* Komsomolikomiteedel organiseerida läbimõeldumalt aastaringselt noorte vaba aja veetmist kasvatuslike, arendavate üritustega. Komsomolikomiteedel koostada kehakultuurikollektiivi nõukogudega ühised plaanid noorte kaasahaaramiseks massilisse kehakultuuri- ja tervisespordi liikumisse ning VTK normide täitmisse, süvendada sportlaste ideelis-poliitilist kasvatust.

* Seoses 1980. a. olümpiamängude regati korraldamisega Tallinnas võtta linna komsomoliorganisatsiooni šefluse alla Pirita purjespordikeskuse ehitustööd.

* ELKNÜ Tallinna Linnakomiteel ja rajoonikomiteedel moodustada võitluses noorte kuritegevusega 1975. a. jooksul kõrgkoolides täiendavalt komsomoliooperatiivrühmad ja kinnitada neile alaliselt korra hoidmiseks objektid.

* Komsomoliprožektori postidel ja staapidel keskendada oma tähelepanu teravate probleemide lahendamiseks. ELKNÜ Tallinna Linnakomiteel ja rajoonikomiteedel organiseerida seminaroppusi komsomoliprožektori staapide ja postide liikmetele.

Sellised olid põhiliselt üliõpilaskonna jaoks olulised otsuse punktid.

Tootmispraktika tulemused

Mullu kulges diplomieelne ja suvine tootmispraktika kooskõlas uute juhenditega ja vastas nõuetele.

Diplomieelsel praktikal viibis 784 ja suvisel tootmispraktikal 1572 üliõpilast. Diplomandidest oli praktikal oma tulevasel töökohal 47,8%, palgalisel kohal töötas 62,8%. Keskmiseks hindeks ettevõttes oli 4,78. Suvisel tootmispraktikal oli palgalistel kohtadel 75,1% praktikantidest, keskmine hinne 4,17.

Diplomande juhendas 130 ja teisi praktikante 157 õppejõudu.

Praktika oli sobivalt korraldatud. Enamik diplomande ja suviseid praktikal olijaid töötas Eesti NSV-s, 453 oli suunatud teistesse liiduvabariikidesse.

Tõusnud on üliõpilaste ühiskondlik-poliitiline aktiivsus. Korraldati rohkesti mitmesuguseid üritusi, peeti loenguid, töötati ühiskondlike inspektoritena, osaleti praktikakäitiste spordi- ja taidluskollektiivides, tehti ratsionaliseerimisettepanekuid. Viidi läbi kateedrite praktikakonverentsid ja tootmispraktika alane näitus.

Vajakajäämistest.

Kõigile üliõpilastele ei korraldata ikka veel töökohtade vahetamist. Paljudel profileerivatel kateedritel ei ole veel koostatud uusi praktikaprogramme. Juhendajaid õppejõude on liiga palju, nende töö on killustatud ja neid vahetatakse väga sageli. Selle tulemusena kannatab juhendamise kvaliteet ja nõrgenevad sidemed praktikakäitistega. Endiselt esineb üliõpilasi, kes ei tule tähtajaliselt toime praktikaaruande kaitsmisega ja ühiskondlik-poliitilise programmi täitmisega. Kestavad raskused praktikantide majutamisel TPI ühiselamutes ja väljaspool Tallinna.

Nõupidamisel otsustati kindlustada tootmispraktika juhendamine täielikus vastavuses tootmispraktika põhimäärusega. Uued diplomieelse praktika programmid tuleb esitada rektorile kinnitamiseks 1. detsembriks 1975 ja tootmispraktika programmid 1. aprilliks 1976. Tuleb parandada tootmispraktika juhtimist ja suurendada nõudlikkust ühiskondlik-poliitilise praktika programmi täitmisel. Kõik praktikandid peavad enne praktikale minekut läbi käima meditsiinilisest kontrollist TPI medpunktis. Praktikat juhendavate õppejõudude osas tuleb luua järjepidevus, määrata tootmispraktika üldjuhendajad ning vähendada juhendajate arvu ja killustatust.

Eesti töörahva revolutsioonilised koosolekud

Käesoleval aastal möödub 70 aastat ülemaailmsest rahvaesindajate koosolekust, mis toimus 27.—29. novembrini 1905. a. Tartus. See koosolek omas rööbiti teiste revolutsiooniliste sündmustega suurt tähtsust mitte ainult siis, kui käis hoogne relvastatud ülestõusu ettevalmistamine tsarismi kukutamiseks, vaid ka hilisemas klassivõitluses.

Koosoleku kokkukutsujateks olid eesti kodanlikud liberaalid, kes pärast 17. oktoobri manifesti ilmumist kuulutasid revolutsiooni lõppenuks. Eesti kodanlus kartis töörahva revolutsioonilist võitlust ja kasutades tsaari poolt lubatud vabadusi tegi järjekordse katse võtta liikumine oma mõju alla, tugevdada oma poliitilisi positsioone ja aidata mustasajalastel revolutsioon maha suruda.

Iga linn pidi saatma koosolekule 4 esindajat. Tolleaegne progressiivne ajaleht «Teataja» võttis koosoleku saadikute valimise korra terava kriitika alla. Märgiti, et kui kongress tahab tõepoolest rahvalik olla, «siis peaks ta ometi niihästi linnades kui ka valdades rahva-koosolekutele vabaduse jätma seda valida, keda koosolek soovib, aga mitte klassisid ette kirjutama.»[1] Kodanluse klassihuve teenis ka valitavate saadikute arvuline koosseis.

Kuid vaatamata nendele abinõudele ei läinud kodanlusel korda läbi viia koosolekut oma reaktsiooniliste eesmärkide teostamiseks. Et paljastada kodanlust, otsustasid revolutsioonilised demokraadid osa võtta rahvaesindajate valimistest ja kokkukutsutavast koosolekust.

1905.—1907. a. revolutsioon toimus ajal, mil ka Eesti aladel oli juba suurearvuline ja organiseeritud tööstusproletariaat, kes etendas iseseisvat poliitilist jõudu. Proletariaadi võitlust juhtis V. I. Lenini poolt loodud revolutsiooniline partei — VSDTP, kellel oli marksistlik-leninliku teooria põhjal koostatud võitlusprogramm. See töi selgelt välja proletariaadi võitluse lähimad ja kaugemad, demokraatlikud ja sotsialistlikud ülesanded.

1905. a. sügiseks kasvas Eestis VSDTP liikmete arv 250-lt 1000-ni. VSDTP organisatsioonid tegid suurt organisatsioonilist ja selgitustööd. Tallinna Töölisvanemate Nõukogu andis välja lendlehe 20 000 eksemplaris. Selles paljastati Vene isevalitsust ja eesti kodanluse reaktsioonilisust. Nõuti, et kokkukutsutav rahvaesindajate koosolek ei võtaks vastu otsuseid kogu rahva nimel, sest seda võiks teha ainult niisugune kogu, kuhu saadikud on valitud tõelise demokraatia alusel.[1] Rohkearvulistel koosolekutel tegid revolutsioonilised sotsiaaldemokraadid kõik selleks, et paljastada kodanluse poliitilise partei — Eesti Rahvameelse Eduerakonna (eesotsas J. Tõnisson) järjekordne manööver ja saavutada töörahva tõeliste esindajate saatmine Tartu koosolekule.

27. novembril 1905. a. tulid Tartusse nn. «Bürgermusse» saali 801 saadikut. Juba koosoleku rakendamisel algasid ägedad kokkupõrked. Eesti kodanluse üks juhte J. Tõnisson tahtis igal juhul koosoleku juhtimise enda kätte võtta. Nagu ajaleht «Teataja» märkis, tahtis J. Tõnisson «teada anda, mis tema arvab ja mis teistel edaspidi arvata tuleb»[1] J. Tõnisson kukkus läbi: 801-st häälest sai ta ainult 101 häält. Häälteenamusega valiti koosoleku juhatajaks J. Teemant, juhataja abilisteks M. Martna ja H. Pöögelmann, protokollijaks Ed. Vilde. Saanud juba koosoleku algul lüüa, lahkus J. Tõnisson oma pooldajatega.

Neid rahvasaadikuid, kes 27. nov. «Bürgermusse» ja 28.—29. nov. ülikooli aula koosolekust osa võtsid, oli registreerimislehe järgi 503 meest.[2] Et tõeliste rahvaesindajate koosolek toimus kaks päeva ülikooli aulas, siis hakati seda rahva seas nimetama aulakoosolekuks. Suurem osa saadikutest oli maalt — enamuses põllutöölised, maata inimesed, rentnikud jt. Nii kandis aulakoosolek talurahvakongressi iseloomu. Kuna koosolekust osavõtjate poliitiline teadlikkus ja ka revolutsioonilisus ei olnud ühtviisi kõrgel tasemel, siis esines rea tähtsate küsimuste arutamisel olulisi lahkhelisid. Tegeliku olukorra selgitamiseks, kõhklejate silmade avamiseks, ühiste võitlusülesannete kindlaksmääramiseks tuli bolševikel pidada suuri ideelisi lahinguid. Eriti suure töö tegi aulakoosolekul ära H. Pöögelmann, kes esines põhjaliku ettekandega agraarküsimuse kohta, võttis korduvalt sõna ja tegi rohkesti parandusi otsuseprojektide arutamisel.

[1] «Teataja» nr. 248, 17. nov. 1905.

[1] Рев. 1905—1907 гг. в Эстонии. Сборник документов . . . Тлн., 1955, стр. 299—302.

[1] «Teataja» nr. 262, 3. dets. 1905.
[2] «Uudised» nr. 95, 9. dets. 1905.

(Järgneb)

HEINRICH TIIDO
ühiskonnateaduste teaduskonna dekaan

Mida on tehtud spordisektoris

● **MIHKEL SERVINSKI, ELKNÜ TPI komitee spordisektori juhataja eelmisel aruandeperioodil** ●

(Algus eelmises «Polütehnikus»)

Kolmandaks suunaks meie sektori töös oli sport ühiselamutes. Varem oli see kehalise kasvatuse õppejõu U. Purru õlul üksinda. Eesmärk oli läbi viia üksikuid suurüritusi. Siinkohal meenub väga hästi läbiviidud ühiselamutevaheline spordipäev 1972. a. kevadel. Ometi leidis sektor, toetudes TPI SK XVI konverentsi materjalidele: «Üliõpilaste massispordiline kasvatus peab kulgema kogu õppeaasta vältel ja baseeruma mitte üksnes superüritustel, vaid mitmepalgelisel üliõpilaste huvisid arvestaval sportlikul tegevusel», et selline lähenemine pole mitte kõige õigem. Meil on välja kujunenud spordiklubi struktuur ja selle järgi organiseerivad massispordivõistlusi teaduskondade k/k nõukogud. Teaduskonnasiseste ürituste õige organiseerimise puhul saab iga tudeng, ka ühiselamuelanik, vajalikul määral osa võtta mitmesugustest võistlustest.

Leidsime, et ühiselamute küsimus on terve probleem, millest sport pole sugugi kõige olulisem, ja et lahendada spordiga seotud küsimusi, tuleb lahendada ka teisi. See käiks aga ühel sektoril üle jõu. Korraldasime nõupidamise. Osalesid tollane haldusprorektori abi A. Sepp, ELKNÜ TPI komitee sekretäri asetäitja G. Urb, õppejõud U. Purru, ühiselamute esindajad ning spordisektori liikmed. Leidsime ühise keele ja kavandasime töösuunad.

- ☐ Jätkata ühiselamutevaheliste suuremate võistluste korraldamist.
- ☐ Luua võimalused sportida ühiselamutes siis, kui elanikel on vaba aega, anda võimalus mängida lauatennist, koroonat jne. Leidsime, et ühiselamute majanõukogude käsutusse on vaja anda treeningtunde võimlas.

Et haldusprorektori abide vahetus mõjus takistavalt ühiselamu probleemide lahendamisele, seda ütles oma ettekandes komsomolikonverentsil ka prorektor B. Tamm. Uut komsomolikomitee sekretäri asetäitjat organiseerimistöö alal ei valitud, see koht jäi tühjaks. Praktika näitas, et meie sektorile mõjus see siiski väga negatiivselt.

TPI SK XVI konverentsil öeldi: «Ainuüksi üliõpilaste entusiasmile apelleerides me kuigi kaugele ei jõua. Igasugusel vaimustusel, kaasa arvatud ka töövaimustus, on omad kindlad piirid, mille ületamine võib endaga kaasa tuua sootuks vastupidise reageeringu — pettumuse. Kogesime seda oma praktilises tegevuses.

I ja II ühiselamu spordiorganisaatorid Ruut Peets ja Jüri Rand asusid energiliselt püstitatud ülesandeid lahendama, kuid peagi põrkasid nad sellistele raskustele, millest ülesaamine neile objektiivselt võttes võimatu oli (materiaalse baasi nõrkus, komandantide külm suhtumine). Auhindade osas aitas meid lahkelt spordiklubi, kuid ruume ürituste läbiviimiseks polnud kuskilt võtta. Plaanid jooksid tühja, kuigi nende elluviimiseks tehti palju ära. Praegu on olukord selline: sektor on endiselt veendunud, et liikuda tuleb eespool toodud suunas, kuid sellest suunast kinnipidamine käib talle praeguste tingimuste juures üle jõu.

Nüüd mõni sõna kriitikast. Arvan, et kriitika üle ei tule otsustada selle järgi, kui palju kriitika tegija teeb enesekriitikat. Hindamiskriteeriumiks peaks siiski olema see, kas öeldu on õige või vale. Nõustuda ei saa ka niisuguse väitega, et kui komsomolikomitee liige räägib komitee tööst, siis ei räägi ta «oma asjadest».

Räägiksin veel raskustest ja puudustest sektori töös. See on ka enesekriitika eest, sest otsustavama ja resoluutsema tegutsemise korral saanuksime neid kindlasti vältida. Kõigepealt läks meil suurte raskustega sektori komplekteerimine, sest mõnede teaduskondade komsomolibüroode sekretärid leidsid, et nende poolt juhitava büroo kompetentsi sporditöö ei kuulu. Markantne näide selle kohta on mehaanikateaduskonna endine sekretär H. Tammik, kes täielikult keeldus koostööst meiega. Momendil on olukord veidi parem, kuigi sisulist huvi meie töö vastu on ilmutanud vaid keemia- ja majandusteaduskonnad. Parim selles osas on vaieldamatult keemiateaduskond, kust Jüri Eerik ja Mare Terno väga head tööd tegid.

Nõrgaks jäid meie sidemed õppejõudude ja teenistujate komsomoliorganisatsiooni ja ametiühingukomiteega. Neid sidemeid oleks väga vaja olnud. On aga siiski küsitav, kust võttis ametiühingukomitee, kes tegi kokkuvõtteid ühiselamuvahelisest sotsialistlikust võistlusest sporditöö kohta, andmeid, sest eelmisel aastal käis kogu ühiselamute sporditöö meie sektori käest läbi, andmeid meilt aga ei päritud.

Meie tööd raskendas tublisti ka tugeva siseorganisatsioonilise töö sektori puudumine komsomolikomitees.

Põhiliste puudustena näen ma aga järgmisi asju:

- ☐ Ebaproportsionaalselt palju tegelesime majandusteaduskonnaga. See seletub sellega, et nimetatud teaduskond tundis meie vastu suurt huvi, meie aga tahtsime oma ideid praktikas kontrollida. Majandusteaduskond võimaldas seda.
- ☐ Sektori aktiivi hulka ei saa lugeda püsivaks. Kui üksikute ürituste organiseerimiseks veel inimesi leiad, siis neid, kes tahaksid haarata kogu küsimusteringi, praktiliselt polnudki. Neid on aga kõigepealt vaja.
- ☐ Me ei jõudnud iga õpperühma komsorgini. Ei jõudnud selleni, et kõik komsorgid huvituksid rühmast, suhtuksid rühma kui tervikusse ja vastutaksid kogu rühma elu, sealhulgas ka sporditöö eest.
- ☐ Sektoril ei olnud sidet ühegi teise kõrgema kooliga. Kuna ka Eesti Üliõpilasnõukogu ei tundnud spordiküsimuste vastu huvi, siis pidime mitmel korral jalgratast leiutama.

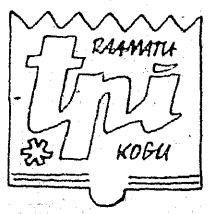

NAISTEAASTA NÄITUSED RAAMATUKOGUS

Naisteaasta on kajastunud ka raamatukogu poolt korraldatud näitustes. 4.—7. märtsini sel aastal pandi välja antud teema avanäitus «Naine ja ühiskond», kus eksponaate oli võimalik lugeda kohapeal.

Eksponeeritud oli 138 raamatut ja 179 ajakirja. Neist 29 ajakirja olid toodud ENSV TA Raamatukogust. Näitust külastas 652 inimest, vaadati läbi 2635 ajakirja ja raamatut.

Teine naisteaastale pühendatud raamatunäitus on praegu korraldamisel. See tuleb pealkirja all «30 aastat Rahvusvahelist Demokraatlikku Naisteföderatsiooni», on eelmisest pisut väiksem, välja pandud samuti Mustamäel. Avatakse lähemal ajal.

Teatavasti töötab meil instituudis kujutava kunsti kultuuriülikool, niisiis ei ole see nimi — Hieronymus Bosch — tundmatu. Aga et meie lehtki kunstikultuuri nähtusi ei välistaks, siis pakume lugeda lähemalt autorist, kelle looming on tänapäeval taas suurema tähelepanu osaliseks saanud ja kaasaegsete moodsate voolude kunstnike seas järgimistki leidnud. H. Bosch kuulub tähtsamate nimede hulka maailma kunstikultuuri ajaloos ja tema looming elab nüüdisajalgi edasi.

Hieronymus Bosch — 525

«Narride laev».

Hieronymus Boschi võib lugeda täie õigusega üheks suuremaks ja omapärasemaks kunstnikuks nii madalmaade kui ka euroopa maalikunsti ajaloos. Sündinud on ta Hertogenboschis (Hollandis). Tema sünniaastaks loetakse 1450 (täpne daatum teadmata).

Bosch oli esimene, kes tõi madalmaade maalikunsti sisse fantastikaelemendid. Oma žanrimaalides näitab ta üles erakorralist inimelu vaatlusoskust, mõjustades sellega tugevasti temale järgnevaid madalmaade maalikunstnike põlvkondi. Silmapaistvam on selles suhtes Pieter Brueghel-Vanema looming. Drastilis-naturalistlikus jutustusstiilis maalib ta teoseid täis sümboolikat, mille lahtimõtestamine on tänapäeva vaatajale raske. Selle sümboolika rõivastuses sisaldavad Boschi teosed tihedaid seoseid hiliskeskaja usundimaailmaga — tõenäoliselt okultistlike ja ketserlike sektidega (Bosch seisis lähedal «Ühiselu vendadele»). Tontlikviirastuslikes kompositsioonides manab Bosch oma pintsliga esile kõik need oletatavad piinad, mis saadavad inimest peale pattulangemist, mis oleks kui illustratiivseks materjaliks keskaegse kiriku manitsuskõnedele («Heinavanker», Prado-Madrid). Temalt on pärit piibli- ja rahvatsseenidele tuginev allegooriline triptühhon «Viimne kohtupäev» (Kunstiajaloo Muuseum Viinis). Inimfiguur omab Boschi jaoks tähtsust üksnes ümbritseva väljendajana. Kõhnad jäsemed, okkaliselt teravad vormid on edasiandjaks jubedatele ja õudustsisendavatele stseenidele («Himude aed», Escorial), kus tähtsal kohal seisavad põrgukujutelmad kõikvõimalikes fantastilistes kombinatsioonides. Neis peegeldub rahva ebausk ja sellest tulenev hirm põrgu ees.

Ühtlasi on Boschil teeneid maastikumaali edasiarendajana. Maastik on tal vaid taustaks sündmustele, mistõttu on selgesti välja toodud maastiku ja figuuride dualism, on kaotatud sügavusillusioon.

Boschi mõju on tuntav veel ka hilisema aja kunstnike töödes, näitena olgu toodud F. Goya «Disparates» (tõlk. narrimõtted). Varemalt oli see sõna maalikunsti vormitud nimelt Boschi poolt, ja oli säilinud Hispaanias kuni Goya päevini. Goya valis selle tiitli rõhutamaks, et ta töö sündis samadel moraalsetel ja ühiskonnakriitilistel kaalutlustel, mis Boschi omad (Boschilt näit. «Narride laev», Louvre).

Hieronymus Bosch suri 1516. a. samuti Hertogenboschis.

Tema teostest võiks veel märkida: «Surmapatud» (lauaplaadil, Escorial), «Kuningate austusavaldus» (Prado), «Püha Antoniuse kiusatus» (Lissabon), «Johannes Patmosest» (Berliin), «Rändur» (Rotterdam).

LEMBIT LUIGA

Mõtetega BAM-il

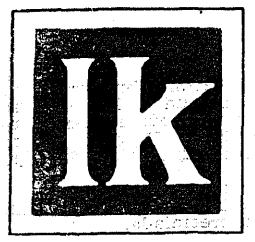

20. oktoobril toimus «Eva»-klubis järjekordne kohtumisõhtu, seekord Liivi Liivakuga, kes augusti lõpul ja septembri algul viibis kontsertbrigaadi juhina Siberis. Tutvustati eesti ja naabervabariikide rahvatantse, -laule ja muusikat, kohtuti BAM-i ehitajatega. Sellist võimalust võib leida harva, sest massilist kontserttegevust löökehitusel läbi ei viida, kuna puuduvad majutamisvõimalused ja inimesed, kellel oleks aega delegatsioone vastu võtta ja saata.

Vaadates diapositiive ja kuulates jutustust sellest sõidust, saime teada palju uut ja huvitavat Siberist, tema loodusest ja inimestest, eelkõige aga BAM-ist. Raskeid ilmastikutingimusi oli aga meil seekord võimalik eriti hästi ette kujutada, kuna väljas möllas tuisk. Vist selletõttu oli ka koosolijaid vähevõitu. Kui aga meilgi langeks temperatuur miinus viiekümne kraadini ja majade vahel jalutaksid karud, siis ilmselt lõpetaks meie klubi hoopis tegevuse.

Pärast kohtumisõhtut mõlkus nii mõnelgi interklubi liikmel peas kindlasti mõte: mis oleks, kui sõidaks BAM-ile? Tore oleks näha ise Siberit, võidelda karude ja sääskedega. Kahju oli neist, kes jäid huvitavast vestlusest ilma.

ANU MARIPUU

MÕTTEVABALT

Päike kadus. Ma värviksin ta mustaks. Ükspuha kuidas.

Seinad seisid ikka veel. Võtsin kirve ja hakkasin kurge püüdma.

Magama jäädes lebasin kõhuli külmal asfaldil, karjusin appi. Prillidega mees küsis, kas ma ei tea lähemat tubakakauplust. Ma mõtlesin.

Siis oli äkki väga hea. Lakkasin olemast.

IVO KARLEP

Silmaringiks

Rahvusvahelised XIX kõrgkoolide õppejõudude germanistika-alased kursused korraldati möödunud suvel Berliinis, Dresdenis, Karl-Marx-Stadtis ja Weimaris. Weimaris viibis ka TPI keelte kateedri vanemõpetaja ELSA PANT.

Weimar. Germanistikakursused.

Weimar tähistas tänavu oktoobris oma asutamise 1000. aastapäeva. Linna ametlikuks asutamispäevaks loetakse aega, mil teda esimest korda Otto II poolt mainiti.

Kogu maailm nimetab Weimarit täna hellitavalt saksa kultuuri hälliks. Siin elasid ja töötasid renessansiajastu maalikunstnik Lucas Cranach senior, helilooja Johann Sebastian Bach, kirjanikud valgustajademokraat Johann Gottfried Herder ja valgustaja-poeet Cristoph Martin Wieland, rääkimata saksa klassikalise kirjanduse korüfeedest Goethest ja Schillerist. Teame, et Goethe ja Schiller polnud mitte ainult saksa klassikalise kirjanduse, vaid ka rahvusliku teatri rajajad. Goethe juhtis aastaid Weimari rahvusteatrit, Schiller kirjutas teatrile. Weimari sümboliks on seniajani Rahvusteatri ees asuv monument — Goethe-Schiller käsikäes, neid ühendamas loorberipärg, nagu see oli Schilleri draama «Wilhelm Tell» esietenduse lõpul. Aastaid töötas teatris kapellmeistrina suur helilooja Franz Liszt, luues Weimaris oma parimad teosed, sealhulgas «Faust-sümfoonia». Ka tänavu, juubeliaastal, avati teatrihooaeg Goethe «Fausti» uuslavastusega. Vanalinnas on peaaegu iga maja ja tänav ajalooline mälestusmärk, seotud suurte humanistide nimedega — Goethe väljak, Goethe maja-muuseum, Herderi väljak, Herderi kirik, Wielandi väljak, Humboldti tänav, Liszti maja-muuseum, Schilleri tänav, Schilleri maja-muuseum — väike kahekorruseline maja, kus Schiller elas oma lühikese elu viimased aastad. Eluase on ülitagasihoidlik — mansardkorrusel kabinetis kitsas voodi, seinal kitarr, väike kirjutuslaud, gloobus, sulg ja ajaloolise tragöödia «Demetrius» («Vale-Dimitri») lõpetamata käsikiri. Schiller elas vaesuses, nii mõndagi oma maja kesisest sisustusest oli ta sunnitud puuduses maha müüma.

Goethe aiamajake.

Ajalooline kalmistu. Künkal asuvas kabelis, endises Fürstengruftis, puhkavad Weimari hertsogite sarkofaagide kõrval lihtsates tammepuust kirstudes Goethe ja Schilleri põrmud. SS-lased viisid sõja lõpu eel kirstud Goethe ja Schilleri põrmuga Jenasse, et seal need hävitada. Keegi saksa arst päästis nad eluga riskides. Kui linna saabusid Nõukogude väed, marssis üks esimesi väeosi Dichtergrufti juurde ja andis saluudi suurvaimude auks.

Kauni looduse keskel, Ettersbergi mäel — Goethe ühes lemmikjalutuspaigas, ca 6 km Weimarist, asutasid hitlerlased 1937 Buchenwaldi surmalaagri, kus hukkus ligi 70 tuhat antifašisti rohkem kui 20 riigist. Nende hulgas oli Ernst Thälmann ja ka rida eestlasi. Laagri töökodades valmistati detaile rakettmürskude V-1 tarvis, mis pommitasid Londonit.

Kuid Weimar pole üksnes linnmälestusmärk ja suur kultuurikeskus. Siin asuvad ka rahvavõimu aastail ehitatud Saksa DV suurim põllutöömasinate kombinaat, kellatehas jt. Kõrgkoolidest Franz-Liszti Muusikaülikool, Ehitus- ning Arhitektuuriülikool.

Kuigi Weimaris nagu kogu vabariigiski käib ulatuslik ja oma viimistluselt silma rõõmustav ehitustegevus, ei lasta uustulnukatel elanike arvu eriti suureks paisutada. See on praegu 65—70 000. Nii on linn seniajani säilitanud oma rahuliku atmosfääri, väga sobiva teaduslikuks tööks, õpinguiks, kunstiloominguks.

Paljude teiste hulgas on sellest oma järelduse teinud ka keele- ja kirjandusinimesed: nagu eelpool öeldud, lõppesid Weimaris hiljuti 19. rahvusvahelised kõrgkoolide õppejõudude germanistika-alased kursused. Osavõtjaid oli 19 riigist: Rootsist, Taanist, Inglismaalt, Prantsusmaalt, Hispaaniast, Portugalist, Itaaliast, Austriast, Šveitsist, Indiast, Jaapanist, Sairist, Ungarist, Rumeeniast, Bulgaariast, Jugoslaaviast, Tšehhoslovakkiast ja Nõukogude Liidust, kokku 120 inimest. Suurimad delegatsioonid olid Nõukogude Liidust (15 liiget) ja Poola Rahvavabariigist (30). Meie maa delegatsioonis oli 2 inimest Moskvast — üks Kehakultuuriinstituudist, teine delegatsiooni juht Boris Boiko, käesolevast õppeaastast Moskva Lomonossovi-nim. Ülikooli õppejõud; esindatud olid Sverdlovski, Donetski, Petrozavodski, Ivanovo, Lvovi, Taškendi, Kuibõševi ja Iževski ülikoolid. Kõige õnnelikumas olukorras oli Leningrad, kellele eraldati tänavu koguni 4 kohta: 1 Meretransporddiinstituudile, 2 Meditsiiniinstituudile ja 1 kateedrijuhatajale Insener-Majanduse Instituudist.

Viimasel juulipäeval, kui Tüüringi oru katlas valitses põrgukuumus, kuulutas ürituse otsene korraldaja, Jena Friedrich Schilleri Ülikooli auväärne rektor prof. dr. Franz Bolck rahvusvahelised kursused avatuks. Wittumspalais' saalis kõlasid Goethe värsid ja Bachi oreliviis. Õhtupoolikul järgnes ekskursioon linnas ja loeng «1000 aastat Weimarit» Goethe rahvamuuseumis.

Edasi jätkus kõik tiheda päevakorra alusel. Tööpäev oli jaotatud 3 etappi ja kestis kella 8.30 kuni 22.30, mõistagi piisava vaheajaga lõuna- ja õhtueine jaoks. Igahommikused tunnid olid kõneharjutuste päralt. Kuulusime 10—12 kaupa vastavalt keeletaseme ja sealse elukoha (elasime hotellides) järgi keelerühmadesse. Kontrolltöö ehk nn. *Einstufungstest*, mille esimesel päeval kõik sooritama pidid, koosnes üsna mahukast ülesannetekogust, mille lahendamiseks oli ainult niipalju aega, kuipalju nõudis vastuse kirjutamine. Sellest hetkest peale mõistsime esmakordselt, mida tähendab tempo! Ja seda viimase minutini, kaasa arvatud pidulik lõpuõhtu esinduslokaalis «*Russischer Hof*». Et töö heaks kaaslaseks on paras annus huumorit, selles veendusime juba esimestest töötundidest alates. Üheks testi osaks, mille järgi meid rühmadesse määrati, oli pildiseeria «Der schwarze Freitag», kirjeldus Herluf Bidstrupi karikatuurialbumist. Ka kontrolltöö ise toimus reedel.

Mind määrati ühte õpperühma jugoslaavlase, tšehhitari, bulgaarlanna, ungarlanna, austerlastest abielupaari, üliemotsionaalse prantslase, idamaist viisakust ja tagasihoidlikkust kiirgava jaapanlase ja kahe kolleegiga Nõukogude Liidust — delegatsiooni juhi Boikoga Moskvast ja Alevtinaga Kuibõševist. Õppejõuks-juhendajaks dr. Heinz Endermann, elukutselt keeleajaloolane, kursuste juhataja asetäitja. Käsitlesime mitmesuguseid grammatika- ja leksikaküsimusi, nagu näiteks partiklid lauses, negatsioon, prepositsioonide peensused, artiklid, tegime harjutusi sünonüümidele, vaatlesime püsivate sõnaühendite võlu, Saksa DV keele neologisme. Vestlesime ka teemadel, mis olid seotud õhtuste klubiloengutega või eeloleva ekskursiooniga kultuuriloolistesse paikadesse. Pärast ettekannet «Saksa talupoegade sõda ja Thomas Münzer» pidid kõik kursuslased kõnelema eksprompt oma kodumaa sama perioodi ajaloost; käsitledes Goethet, Schillerit, Thomas Manni pidime rääkima ka oma maa kirjandusest. Kõik see toimus vabas, sundimatus ja tõeliselt sõbralikus õhkkonnas. Kuid kogesime taas, mis tähendab tempo, harjusime sellega õige pea ja oskasime hinnata vahetunni väärtust.

Jaapanlane Nemoto, kelle kõrval istusin tunnis ja kes iial liigseid sõnu ei teinud, avaldas ühel hommikul meie kõigi üllatuseks soovi rääkida oma kodumaa kirjakeele arengust. Ta tegi seda 3—4 korral à 15 minutit küll aeglasel, kuid väga võluval kombel. Kõige muu hulgas kuulsime, kui suurt osa on etendanud minevikus naised kirjutamise raskes loomingus, ja seda juba 12—13. sajandil!

Elavaloomuline ja väga ilmeka miimikaga pariislane Patrice Long andis saksa ajalehtede põhjal ülevaate Helsingi tippkonverentsist, Boris Boiko kõneles ateismist. Kuna õpperühm oli väike, oli igale osavõtjale loodud võimalus palju kõnelda, ja nagu öeldud, soodustas seda sundimatu õhkkond.

(Järgneb)

Cranachi maja ja Neptunikaev.

Dotsent ERIK LINNAKS majandusdoktor

Hiljaaegu oli TPI ja kogu vabariigi majandusteadlastel põhjust rõõmustada. Majandusteaduskonna raamatupidamise kateedri dotsent Erik Linnaks kaitses oma paari aastakümnega kogutud kogemusi ja teadmisi Eesti NSV TA Ühiskonnateaduste Teadusliku Nõukogu ees. Tulemuseks oli vabariigi esimene majandusliku arvestusala ja analüüsi doktor. Sündmus on tähelepanuväärne ka üleliidulises ulatuses, sest selle eriala doktoreid on NSV Liidus vaid paarkümmend.

Erik Linnaks sündis 27. oktoobril 1926. a. Tallinnas töölise pojana. 1945. a. jäi seljataha Tallinna Majandustehnikum. 1950. a. TPI majandusteaduskonna kaubandusökonoomika eriala. Juba enne kõrgkooli diplomi saamist (1948) asus nüüdne majandusdoktor tööle Eesti NSV Statistika Keskvalitsuse õppekombinaati raamatupidamise õpetajana, 1956.-58. a. oli ta sama asutuse direktori asetäitja. Aastatel 1949—53 sekkus E. Linnaks aktiivselt vabariigi kolhooside arvepidamise korrastamisse. Kohe seejärel tuli tol ajal uudse žurnaalorderi evitamine vabariigi tööstusettevõtetes. Tehtu tunnustuseks oli NSV Liidu SKV aukiri.

1958. a. jätkas E. Linnaks õpinguid aspirantuuris prof. A. Birmani juhendamisel. 1962. a. kaitses ta Moskvas edukalt kandidaadiväitekirja. Samal aastal hakkas ta NSV Liidu TA Majandusmatemaatika Keskinstituudi Eesti filiaali laborijuhatajana juhendama originaalset teemat — vabariigi aruandelise tootmis-tarbimis maatriksbilansi koostamist. Taoline ettevõtmine oli üks esimesi NSV Liidus. Koos eksperimentaalse plaanilise bilansiga valmis mahukas töö 1965. a.

Viimane aastaarv tähistab ka dotsent E. Linnaksi naasmist pedagoogilisele tööle, seekord TPI statistika ja raamatupidamise kateedris. Siin tähistavad tema töö tulemusi: 1966. a. dotsendi kutse, 1967. a. Rahvamajanduse Saavutuste Näituse hõbemedal, originaalsed monograafiad «Bilansiteooria», «Kalkulatsiooniteooria», kaasautorina ja koostajana raamatupidamise õpik ja kõige selle loomuliku jätkuna doktoritöö «Aruandelise informatsiooni formeerimine tootmisharude seostest, materiaalsetest ja töökuludest».

Ametlike oponentide professorite A. Margulise, A. Šeremeti, E. Baranini, I. Kaganovitši, saabunud retsensioonide ning teadusliku nõukogu ühine arvamus oli — töö tulemusena väärib töö tegija majandusdoktori teaduslikku kraadi.

Paljude õnnitlejatega ühinevad ka tema

KOLLEEGID.

VALGUS FOOR

Sel õppeaastal pole rubriik «Valgusfoor» veel ilmunud, mis aga ei tähenda, et ei ole olnud üleastumisi liikluseeskirjadest. Tegimegi kokkuvõtte autoinspektsioonist saabunud teadetest ja aktidest, mis koostatud meie üliõpilaste ja teenistujate liiklusalaste eksimuste kohta alates septembrikuust (laekumise järjekorras).

Liikluseeskirju rikkusid Mati Ivask (ehitusteaduskond) ja Jaan Mark (majandusteaduskond), Anatoli Žernosenko (ehitusteaduskond) ja Sergei Fjodorov (elektroenergeetika teaduskond) sõitsid ilma templita kuukaartidega, Mati Juhasoo (ehitusteaduskond) juhtis transpordivahendit ebakaines olekus, teenistuja Valeida Tuutmaa ületas sõidutee punase tule ajal, majandusteaduskonna üliõpilane Tiiu Metsa ületas Kingissepa tänava keelatud kohast, Toomas Kaasik keemiateaduskonnast tekitas avarii, Galina Babuškina, samuti Irina Polikarskaja (mõlemad elektroenergeetikateaduskond) ületasid vales kohas Pärnu maantee ja hakkasid inspektorile vastu, mõlemad toimetati miilitsaosakonda. Valest kohast läksid üle tänava ja tekitasid avariiohu Maie Siiderlo ja Aavi Miller (elektroautomaatikateaduskond), Sergei Kalinitšenko (elektroenergeetika), Ludmilla Popova, Nadežda Nikolskaja ja Arvo Teder majandusteaduskonnast. Ükski neist ei arvestanud ülekäigukohtadega.

Kas kõnealuste liiklusreeglitest üleastujate karistamiseks on nende kollektiivides midagi ette võetud, selle kohta ei ole täielikku ülevaadet, kuid küllap võtab ka «Polütehnikus» avaldamine edaspidiseks liiklusalaste ettekirjutuste rikkumise isu ära. Kui palju on räägitud, näidatud, seletatud ja pahandatud: ärge minge punase tule ajal üle tänava, ärge ületage sõiduteed valest kohast, ärge juhtige joobnuna masinat, ärge..., ärge... jne. Isegi tühjal ristteel valgusfoori punase tule all seismine pole ometi mingi häbiasi. Kellelgi pole siiski nii kiire, et ei jõuaks rohelist signaali ära oodata. Taolised kiirustamised on tihtipeale hoopis kurvalt lõppenud, mille tulemusena sai aega korrapealt küll olema. See pole aga lahendus. Parem mõni hetk kannatust ja rahulikku astumist lubatud ajal ja lubatud kohast ning pääsete ilma sekeldusteta.

HUVITAV LOENG

TPI majandusteaduskonna ametiühingu naiste- ja lastetöö komisjoni korraldamisel toimus neljapäeval, 20. novembril rahvusvahelise naisteaasta üritusena onkoloogiadispanseri arsti doktor M. Toomre loeng-vestlus teemal «Vähktõve profülaktika». Kuulajateks olid TPI naisteenistujad Koplist, VI õppekorpusest. Loeng oli huvitav ja tekitas rohkesti küsimusi, millele lektor ammendavalt vastas.

EVELINE LOOTUS
majandusteaduskonna naiste- ja lastetöö komisjoni esimees, Punase Risti Seltsi TPI algorganisatsiooni komitee liige.

AUTOMEHED VESTLUSRINGIS

Autotranspordi eriala üliõpilastel on saanud heaks tavaks igal aastal novembris kokku tulla ning ühiselt mõtteid vahetada huvitavamate probleemide üle. Järjekordsel kohtumisel oli automeeste huvi suunatud transpordi organiseerimisele. Arvukale kuulajaskonnale olid külla tulnud kateedri õppejõud koos juhtivate töötajatega koondisest «Tallinna Autoveod» ning Autotranspordi ja Maanteede Ministeeriumist. Kuna külalised on TPI lõpetanud ja praktikas juba 10—15 aastat töötanud, siis kujunes vestlus kaasakiskuvaks.

Tudengitele räägiti uuest ja organiseeritud süsteemist autovedude korraldamisel raali abil, analüüsiti transpordi parema kasutamise võimalusi — maršutiseerimist — ka linnadevahelistel vedudel.

Esinejailt saadi ammendavad vastused rahvusvahelisi kaubavedusid puudutaval teemal, kuulati huviga muudatustest töö organiseerimisel ja tasustamisel

Õhtu muutis põnevaks erialane viktoriin, mille võitis üllatuslikult teise kursuse võistkond.

J. PRUUSAPUU
MT-72

Nii ON

Ühiselamu veteran Miku kirjutas 19. septembri lehe artiklis «Vastsele ühiselamuasukale teadmiseks» järgmiselt: «Ära virise, kui talvel nii umbes kaheks kuuks kaob ühiselamust soe vesi või läheb dušš remonti, sest külm karastab, ja pealegi mida teeksid sa siis, kui vett üldse poleks.»

See peaks muidugi õigesti öeldud olema, sest ega kogemused peta. Praegu me veest ei räägi, aga I ühiselamu duširuumist küll. Nagu näha, tehakse seal juba õppeaasta algul remonti, sest pimedus võtab juba üle nädala võimust. Seal, kus varemalt asusid valgustid, võib nüüd näha elektrijuhtmeid, kuid need on musta värvi ja valgust järelikult ei anna. Kui pesemisruumis on vähemalt aknadki, mis lühikeste päevavalgete tundide jooksul natuke valgustavad, siis riietusruumis on pilkane pimedus, mis jätab hilisõhtu mulje ja sedagi nagu keskaegses keldris, sest varisenud krohvi seintel ei tahaks küll tänapäevaga seostada. Ega duširuum ka just midagi kaasaegsemat luba. Mõned elanikud ei taotlegi vist enamat, sest millega muidu seletada nagide asemele nagijäänuste tekkimist.

Alati tuleb aga olla optimist ja loota, et me pimedast keskajast siiski helgesse tänapäeva jõuame, kus meie elektrifitseerimise edusammud silma hakkavad paistma.

ANTON VAIK.

LAUPÄEVAK

Novembri algul toimus I ja II kursuste osavõtul järjekordne laupäevak, mida võib üldjoontes kordaläinuks lugeda. Inimesi oli vähe I ühiselamus, kus pidid töötama I kursuse elektroautomaatikud, ja sõjalise kateedri käsutuses, kuhu pidi tööle minema II kursus. Kokku oli seekord väljas 600 inimest, kes lõid kaasa ühiselamutes, õppekorpustes, majandusosakonna, sõjalise kateedri ja ehitusjaoskonna juures.

Kahjuks on üliõpilased liiga passiivsed osalema. Nelja-viietunnine vaimuvärskendav töö, liiatigi toredas seltskonnas, ei tohiks kellelegi üle jõu käia. Oleks ju loomulik, et iga üliõpilane huvituks oma *alma mater*'i väljanägemisest ja selle nii seeskui välispidisest puhtusest. Mitmed rühmad (TI-11, TM-11, TL-11 ja LR-11) on asjast õigel arusaamisel ja olid kohal koguni sajaprotsendiliselt. Teiselt poolt tuleb aga «esile tõsta» ehituse II kursust, eriti rühma EV-31, mida esindasid ainult 2 (!) inimest.

Kõikidele komsorgidele ja rühmavanematele tuleb hinge peale panna, et arvestuslehed toodaks samal päeval komsomolikomiteesse.

Järgmine laupäevak toimub kevadel, seniks jõudu ja jaksu õpingutes.

MART TIIK
MA-51

JUHTUB KA SEDASI...

«Kümme paremat aastat ühe naise elus» oli ühe loengu teemaks Inglismaa linnas Norfolkis. Ühele kuulutusele oli keegi juurde kirjutanud: «Need on ainult 38. ja 40. eluaasta vahel.»

sport

VÕISTELDI RAHVASTEPALLIS

TPI spordihoones seati uude järjekorda teaduskondade rahvastepallinaiskonnad. Võistlused viidi läbi kehalise kasvatuse kateedri õppejõu Joann Lõssovi eestvedamisel ja jätsid suurepärase mulje. Võisteldi korraga kolmel väljakul. See tagas suure täpsuse ja operatiivsuse. Juhiste saamiseks spordivõistluste läbiviimise kohta peaksid paljud treenerid, õppejõud ja tudengid sm. Lõssovi poole pöörduma.

Võistluste süsteem oli uus ja osavõtjatele ning pealtvaatajaile (!) harjumatu. Mängu kestvus oli vaid 5 minutit, võistkond seitsmeliikmeline, kusjuures väljakumängijate arv oli iga võistkonna poolt vabalt valitav.

Võistkondade innustajateks ja esindajateks olid põhiliselt spordikuraatorid, kes vastavalt mängu tulemusele kas rõõmsate või murelike nägudega ringi sagisid. Oma võistkonna hea esinemise eest valutas südant vaid mehaanikateaduskonna k/k nõukogu esimees Enn Pähn, ja seda tulemusrikkalt.

Lõplik paremusjärjestus oleks kindlasti teistsuguseks kujunenud, kui teaduskondade k/k nõukogud oleksid võistluste ettevalmistamisele suuremat tähelepanu pööranud. Et uudse süsteemiga läbi lüüa, oli vaja kas võistlejate äärmiselt kiiret olukorraga kohanemist (mängu väga lühike kestvus) või võistkonna head ja ladusat kokkumängu. Viimase variandi valis keemiateaduskond, käidi õhtuti harjutamas ja töö kiitis ise tegijat. Aga teised teaduskonnad?

Palju organiseerimisvaeva nägid ilmselt mehaanika ja elektroenergeetikateaduskonna spordijuhid, kes leidsid niigi väikesearvulise naistudengkonna hulgast nii löögivõimsa võistkonna. Palju rohkem oodati majandusja ehitusteaduskonnalt.

Võistkonnad reastusid:
1. keemia, 2. mehaanika, 3. elektroenergeetika, 4. elektroautomaatika, 5. majandus, 6. ehitus.

KALEV SAAR

KAS MAJANDUSTEADUSKONNAS ON LOOD SPORDIGA KORRAS?

Küsimus tundub algul kohatu olevat, sest TPI XXVII spartakiaadil sammub majandusteaduskond seni lõppenud alade järel kindlalt esirinnas. Kui otsustada info järgi, mida pakuvad teadetetahvlid Koplis ja teistes teaduskondades, siis tõuseb majandusteaduskond sealgi teistest kõrgemale. Esitatud küsimus tekitab spordiklubis kindlasti lõbusa elevuse, ja ikkagi... Majandusteadukonnal on küll väga palju saavutusi, kuid võrrelgem siiski järgmisi andmeid: sügisesel jooksukrossil oli majandusteaduskonnas 75 osavõtjat, keemikuid aga oli 146 ja mehaanikuid koguni 188. Võttes protsendi üliõpilaste arvust teaduskonnas, saame veelgi ilmekama rea: 7,4—25,5—22,4. Samasugune pilt on ka orienteerumisvõistlustel: majandusteaduskonnal osavõtjaid 28 (2,7%), keemias 106 (18,3%).

Toodud arvud kõnelevad ise enda eest. Lisada võib veel fakti, et järjekordselt venivad teaduskonnasisesed võrkpallivõistlused. Järelikult tuleb esitatud küsimusele vastata eitavalt. Majandusteaduskonna kehakultuurikollektiivi nõukogu ei ole suutnud sel aastal kõige edukamalt oma põhiülesandeid täita.

MIHKEL SERVINSKI
komsomoliprožektori staabiülem

SIISKI HINNATAV VÕIT

Järjekordsel traditsioonilisel sõpruskohtumisel ujumises Moskva Baumani-nim. Kõrgema Tehnikaülikooliga olid juba kolmandat korda järjest võidukad TPI ujujad. Seekordne punktide seis: 167:155.

Ettevalmistaval treeninguperioodil jäid tulemused nii Moskva kui ka meie ujujatel tagasihoidlikeks. Ka praegune treeningutest osavõtt on senini olnud äärmiselt halb, võiks öelda — täielikult ebarahuldav.

Treeningutest osavõtule mõjub halvavalt hiline aeg — treeningud lõpevad kell 22.30. Meie võistkonna löögijõudu on tunduvalt vähendanud ka see, et eelmisel õppeaastal lõpetasid instituudi viis meie koondise paremikku kuulunud ujujat. Tähele võib panna aastate jooksul järjest vähenevat huvi treeningute vastu. Varematel aastatel püsis huvi kuni lõpukursuseni, nüüd aga pahatihti ainult kolmanda-neljanda õppeaastani. Pöörde võib tuua ujumisalases töös ainult spordikompleksi täiendamine ajakohase võistlusujulaga.

Meie ujujatest esinesid viimastel võistlustel mehed-rinnuliujujad, kes nii 50 m kui ka 100 m distantsidel saavutasid kolmikvõidu, vastavalt Hillar Kangur 35,7 ja 1.16,5; Märt Palo 37,2 ja 1.21,0; Vladimir Kruglov 1.20,3 ja Peeter Lüdig 37,7. Tublid tulemused said ka 50 ja 100 m vabalt Toomas Haggi ja Reijo Kesa vastavalt 27,1 ja 58,4 ning 27,0 ja 1.01,4. T. Haggi 100 m aeg oli võistluste parim.

Naistest suutis individuaalselt esimeseks tulla Riina Park 50 ja 100 m selili aegadega 42,3 ja 1.32,6. Kaksikvõidu said 200 m kompleksujumises ka Epp Tui ja Elo Margna vastavalt 3.08,4 ja 3.09,3. Naiste teateujumise võitsid meie naised Merle Tõnspoeg, Riina Park, Ulvi Veevo ja Anneli Norman.

Veebruari lõpus seisab meie ujujatel ees vastukülaskäik Moskvasse.

FRIEDEL RAUDSEPP
ENSV teeneline treener

ÕIEND

Eelmises «Polütehnikus» (nr. 34, 21. nov.) ilmunud artiklis «Leiundustegevuse ülevaatuse tingimused», alapealkirjaga «Võitjate autasustamine» tuleb lugeda lõik 3.2. järgmiselt:

«3.2. Individuaalarvestuses esikohale tulnud leiutajatele antakse rahalised preemiad».

Avaldame südamlikku kaastunnet rühmakaaslasele Endel Kraasile ISA surma puhul.
MA-32 ja rühmajuhendaja

Kallis Sirje! Avaldame sügavat kaastunnet ISA surma puhul.
KÜ-31 ja rühmajuhendaja

Vastutav toimetaja O. PÕDER

«Таллинский политехник», орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Таллинского политехнического института.

Trükikoda «Ühiselu», Tallinn Pikk 40/42.

Hind 2 kop.

Tellimuse nr. 1974

MB-10924